

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ПРОДУКЦІЇ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Лисенко М.С., асистент кафедри менеджменту
Національний університет харчових технологій*

Світова спільнота формує регламентоване уявлення про вимоги до якості та безпечності продукції. Вітчизняні молокопереробні підприємства з метою ефективного функціонування в умовах міжнародного та вітчизняного ринку повинні виготовляти продукцію у відповідності з встановленими вимогами. Така відповідність стає важливою передумовою підвищення їх конкурентоспроможності та забезпечення економічної безпеки.

Аналіз існуючого нормативно-правового забезпечення дозволив визначити, що на сьогоднішній день діяльність підприємств молочної галузі в Україні регламентує значна кількість документів у сфері якості та безпечності продукції.

Особливе значення серед них відіграє Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів», який створює правові передумови забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, що виробляються, знаходяться в обігу, імпортуються, експортуються [1]. Не менш важливу роль відіграє Закон України про «Про молоко та молочні продукти» [2]. Він визначає організаційно-правові основи забезпечення безпечності та якості молока і молочних продуктів для здоров'я та життя населення і довкілля під час їх виробництва, транспортування, переробки, зберігання і реалізації, ввезення на митну територію та вивезення з митної території .

Даним законом визначено зміст понять «молоко сире», «молочна сировина», «молочні продукти», окреслено складові, що повинні та не повинні входити до їх складу, визначено базисні норми масової частки жиру і білка тощо. Окрім цього в законі наголошується на потребі відповідності молочної

сировини та продукції встановленим показникам якості та безпечності для харчових продуктів, вимогам до пакування і маркування молочної сировини та молочних продуктів і т.п.

Пізніше до закону вносилося ряд значних змін для сприяння росту якості та безпечності продукції молокопереробних підприємств. На сьогоднішній день існує новий проект закону «Про внесення змін до Закону України "Про молоко та молочні продукти" та інших законодавчих актів щодо посилення заходів боротьби з фальсифікацією молочних продуктів», який рекомендовано комітетом з питань аграрної політики та земельних відносин Верховній Раді України прийняти за основу.

Усі види продукції харчової промисловості повинні відповідати вимогам щодо якості та безпечності визначеного набору стандартів. Виробництво молока та молочних продуктів в Україні регулюють стандарти типу: ДСТУ, гармонізовані з міжнародними ДСТУ ISO, ГОСТ, республіканські РСТ УРСР та ДСТУ ГОСТ. Окрім цього виробництво продукції підприємств України регламентується технічними умовами. Технічні умови часто передбачають менш жорсткі вимоги, що розв'язує руки недобросовісним виробникам та шкодить якості продукції.

Невідповідність продукції молокопереробних підприємств України визначеним стандартам, встановленим нормам міжнародних стандартів призводить до значних економічних збитків за рахунок застосування нетарифних технічних бар'єрів торгівлі. Яскравим прикладом може слугувати обмеження імпорту українських твердих сирів до Росії у 2006, 2008 та 2012 роках, коли у 2010 році був прийнятий регламент на молоко й молочну продукцію Федеральним законом «Про внесення змін у Федеральний закон «Технічний регламент на молоко і молочну продукцію» на факт заміни молочного жиру більше ніж 50% від загального вмісту жиру в молочних продуктах, виключно заміником молочного жиру та використання немолочних білків як заміника молочного білка. Невідповідність технології виробництва

українських сироробних підприємств новим вимогам привела до серйозних економічних втрат та серйозного міжнародного конфлікту.

Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» також визначає вимоги щодо застосування необхідних санітарних засобів, впровадження системи НАССР та/або інших систем забезпечення якості та безпечності продукції тощо. У 2007 році з урахуванням цих змін в Україні був впроваджений стандарт ДСТУ ISO 22000:2007 «Система управління безпечністю харчових продуктів». Він об'єднував головні положення «7 принципів концепції НАССР» та «8 принципів ISO 9000:2000», а також елементи з ISO 14001:2004 [5]. Як наслідок Україна має стандарт, що враховує вимоги до якості та безпечності продукції харчової промисловості на кожному етапі харчового ланцюга.

Важливим аспектом, що обов'язково контролюється державою є якість та безпечність сировини, адже від цього напряму залежить якість та безпечність готової продукції. Якісною вважається продукція, що відповідає діючим нормативам за мікробіологічними показниками, за вмістом антибіотиків, пестицидів, рослинних замінників тощо. Окрім цього до уваги беруться показники жирності та кислотності, допустимої кількості соматичних клітин, рівень бактеріального обсіменіння. За даними показниками молочну сировину відносять до визначеного гатунку та приймають відповідно до діючого ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі»[4].

Українські вимоги до безпечності молочної сировини та продукції у порівнянні з міжнародними є значно нижчими. Аналіз сучасного рівня гармонізації стандартів у сфері АПК засвідчує, що в галузі сільського господарства ідентифіковано до міжнародних стандартів ISO 53 % діючих стандартів, у харчовій та переробній галузях – лише 28 %. Так, із 54 чинних стандартів тільки 23 ідентифіковано до вимог ISO. З цієї групи продукції не відповідають міжнародним вимогам якості: молоко коров'яче питне при його закупівлі, сиркові вироби, кефір, сметана, консерви молочні тощо. Відсутні

гармонізовані стандарти щодо термінів зберігання, технічних умов заготівлі молокопродуктів, у тому числі для дитячого харчування, методів визначення жиру, чистоти води, мікробіологічного аналізу та інші [3]. Враховуючи, що на сьогоднішній день політика України орієнтована на європейську інтеграцію, налагодження вигідних торговельних зв'язків, узгодження існуючих державних стандартів з міжнародними відіграє серйозну роль у подоланні існуючих технічних бар'єрів для підприємств молочної галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Україна. Закон. Про безпечність та якість харчових продуктів від 08.09.2005 №2863-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1/rada.gov.ua>
2. Україна. Закон. Про молоко та молочні продукти від 24.06.2004 р. №1870-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Регламент № 854/2004 Європейського Парламенту і Ради ЄС про встановлення особливих правил організації офіційного контролю над продукцією тваринного походження, призначеною для споживання людиною в їжу – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a67
4. ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molsouz.org.ua>
5. ДСТУ ISO 22000:2007. Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга. Чинний від 2007-08-01. – К. : Держспоживстандарт України, 2003. – 13 с.